

**УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИКШИЋУ**

ВИЈЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИКШИЋУ

Одлуком Вијећа Филозофског факултета бр. 01-181 донијетој на сједници одржаној 26. I 2012. године, одређена је Комисија за оцјену подобности теме и кандидата за израду магистарског рада на тему *"Улога и значај дидактичких игара у процесу усвајања почетних геометријских појмова"*, у саставу: доц. др Ђоко Марковић, проф. др Никола Мијановић и проф. др Жарко Павићевић. Након увида у поднесено образложење предложене теме кандидата Јелене Шаровић, увида у биографију и осталу предложену документацију Комисија, након разматрања, подноси Вијећу Филозофског факултета сљедећи

И З В Ј Е Ш Т А Ј

Кандидаткиња Јелена Шаровић рођена је 16. VIII 1986. године у Нишићу. Основне студије на Студијском програму за образовање учитеља Филозофског факултета у Нишићу уписала је академске 2005/2006. године. Студије завршила 15. VII 2009. године са просјечном оцјеном 8.43. Академске 2010/2011. уписала постдипломске (мастер) студије из предмета методика наставе математике и положила све испите са просјечном оцјеном "Б" (8.93)

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ МАГИСТАРСКОГ РАДА

Образложење проблема и предмета истраживања

Овим радом кандидаткиња претендује да свеобухватно "освијетли" улогу и значај дидактичких игара у процесу усвајања почетних геометријских појмова, као и њихов допринос у емоционалном и психомоторном развоју дјецe и понуди нова виђења и поимања теорије и праксе наставе математике.

Квалитетно организоване дидактичке игре могу бити снажан мотивациони фактор и покретач дјетета да предузме различите активности чиме се обезбјеђује динамичност игре, рада и учења. Ово тим прије што се побуђивањем дјечјег интересовања кроз игру на најједноставније очигледне начине долази до трокомпоненције почетних геометријских и математичких појмова. Геометријски појмови који су усвојени уз помоћ дидактичких игара су истовремено спонтани, научени, животни и рационално планирани.

Цјелисходним организовањем игре у почетном стицању геометријских појмова обезбјеђује се:

- подстицање интелектуалних активности дјетета;
- дужа концентрација и намјерна пажња у току игровне активности, а посебно стицање првих сазнања о квантитативним односима и просторним облицима дате васпитно-образовне ситуације;
- учење, памћење и уважавање правила неопходних за рјешавање посављених геометријских задатака;
- подстицање развоја самоконтроле, правилног резонувања, брзог и адекватног мисаоног реаговања;
- стицање, провјеравање, кориговање и утврђивање логичко-математичких сазнања, обогаћивање представа, формирање и развијање елементарних математичких појмова

- подстицање индивидуалних самосталних, оригиналних а истодобно и разноврсних приступа при рјешавању истог или сличног математичког проблема, задатка, тј феномена¹.

Како је за развој геометријских појмова потребна извјесна емотивна и ментална зрелост дјетета, геометријски појмови на нижем узрасту се не могу до краја развити, али се примјеном разноврсних дидактичких игара могу постићи добри резултати у остваривању васпитно-образовних циљева кроз реализацију програмских садржаја.²

Постоје озбиљне индикације да се, у нашој васпитно-образовној пракси, дидактичке игре приликом формирања почетних геометријских појмова не примјењују на адекватан начин. Умјесто њих дјечи се најчешће дају готова знања и одговори примјењиви само на сличним ситуацијама као што су оне у којима су стицана. Поред многих приговора приговора и оспоравања оправдати кориштење игре у дидактичко-методичке сврхе већина савремених аутора се слаже да је такво стицање знања и формирање личности ученика не само могуће, већ и вишеструко корисно. Показало се да то представља најпогоднији начин васпитања у одређеном узрасту. Дидактичке игре, с обзиром на своје специфичности, као и на развојне карактеристике дјече млађег школског узраста, не треба потчињавати начелима других активности, већ обрнуто, активности од којих се очекује развојни ефекат требало би усклађивати са основним карактеристикама дидактичких игара. То би омогућило да се дидактичке игре богате, да се култившу, тј. да добију већу педагошку вриједност и да се потенцирају њихове неисцрпне едукативне вриједности.³

¹ Види: Прентовић, Р. и Сотировић, В. (1998): **Методика развијања почетних математичких појмова**, "Библиотека Матице српске", Нови Сад, стр. 144-146.

² Види: Шимић, Г. (1998): **Методика развијања математичких појмова**, "Виша школа за образовање васпитача", Шабац, стр. 191-193.

³ Види: Прентовић, Р. и Сотировић, В. (1998): **Методика развијања почетних математичких појмова**, "Библиотека Матице српске", Нови Сад, стр. 289, (преузето од: Каменов, Е. (1989): **Интелектуално васпитање кроз игру**, "Завод за уџбенике и наставна средства", Београд и "Свјетлост", Сарајево, стр. 81).

С обзиром да игра највише одговара менталној структури дјетета, може се рећи да су у оквиру васпитно-образовног рада на развијању елементарних геометријских појмова дидактичке игре незамјенљиве.

Зато је **основни проблем истраживања:** *Неадекватна заступљеност дидактичких игара у процесу усвајања почетних геометријских појмова.*

Из садржаја и суштине овако формулисаног проблема проситиче **предмет истраживања** који гласи, *улога и значај дидактичких игара у процесу усвајања почетних геометријских појмова.*

Концепцијску основу овог рада ситуираће два међусобно логички условљена и комплементарно повезана дијела. Полазећи од најновијих теоријских сазнања најприје ће се одабрани проблем теоријски проучити и елаборирати, а затим извршити његова емпиријска провјера на одабраном узорку

Циљ и задаци истраживања

Дидактичке игре у процесу усвајања почетних геометријских појмова су незамисливе без графичког презентовања, демонстрирања моделима и геометријских интерпретирања, а посебно не без примјена геометријских полиформизама.

Геометријска приказивања у себи индукују разноврсна иконијска представљања. Ово је веома значајно зато што је математички појам апстрактан, а самим тим и трокомпонентан, тако да илустровањем и демонстрирањем лако долазимо до новоа менталних слика, тј. иконица, као доминантних носиоца информација, стабилизатора наших унутрашњих представа, што заједно са нивоом симбола - - ријечи и нивоом примјера, омогућава ученицима јасно поимање проучаваних математичких феномена. Такође, кроз игру, ученици долазе до самоспознаја и једним конфуцијским начином стичу трајна примјенљива, тзв. процесна знања, што је у складу са поимањем модерних таксономија знања.

Сходно наведеном, а имајући у виду претходно дефинисан проблем и предмет истраживања, основни **циљ овог истраживања јесте утврдити да ли наставници разредне наставе и на који начин користе дидактичке игре приликом усвајања почетних геометријских појмова.**

Да би се у процесу истраживања остварио овако постављен циљ потребно је реализовати следеће истраживачке задатке:

- Утврдити начин припреме и организације наставног рада приликом коришћења дидактичких игара у процесу формирања почетних геометријских појмова.
- Утврдити у којим типовима наставних часова учитељи најчешће користе дидактичке игре.
- Утврдити да ли наставници разредне наставе у процесу усвајања почетних геометријских појмова примјењују слободне, манипулативне игре са предметима који имају адекватне облике појединих геометријских фигура.
- Утврдити да ли дидактичке игре адекватно мотивишу ученике за усвајање почетних геометријских појмова.
- Утврдити да ли постоји одговарајућа материјално-техничка подршка школа за организацију дидактичких игара приликом формирања почетних геометријских појмова.

У теоријском дијелу овог рада биће дата свеобухватна компаративна анализа досадашњих познатих поимања "Дидактичких игара у процесу усвајања почетних геометријских појмова" и указаће се на конкретне иновативне промјене којима би се ефикасно геометријом кроз игру оплемењивали часови динамизмом и активношћу у почетној настави математике.

Научно-истраживачке хипотезе

Главна хипотеза:

Имајући у виду претходно дефинисан проблем, предмет, циљ, истраживачке задатке и резултате до којих су дошли претходни истраживачи могли бисмо претпоставити да се *дидактичке игре не користе на адекватан начин у процесу формирања почетних геометријских појмова.*

Споредне хипотезе:

- Претпостављамо да се наставници разредне наставе на квалитетан начин не припремају за организацију дидактичких игара у процесу формирања почетних геометријских појмова.
- Претпоставља се да наставници разредне наставе дидактичке игре у процесу усвајања почетних геометријских појмова најчешће примјењују на часовима обраде новог градива.
- Претпоставља се да наставници разредне наставе у процесу усвајања почетних геометријских појмова на адекватан начин не примјењују слободне, манипулативне игре са предметима који имају адекватне облике појединих геометријских фигура.
- Претпоставља се да игре додатно мотивишу ученике за усвајање почетних геометријских појмова.
- Претпоставља се да постоји одговарајућа материјално-техничка подршка школâ за организацију дидактичких игара приликом формирања почетних геометријских појмова.

Популација и узорак истраживања

Популација и узорак представљају најзначајнију основу на којој се темељи читав истраживачки процес.

Њену основу у овом истраживању чине наставници разредне наставе основних школа из Никшића и Шавника. Из те популације одабран је истраживачки узорак којег сачињава 100 наставника разредне наставе (*види табелу бр. 1*). Ријеч је о намјерно одабраном узорку који припада групи узорака који се не темељи на теорији вјероватноће.

Табела 1: Структура истраживачког узорка

Редни број	Назив школске установе	Мјесто	Број наставника
1.	ОШ "Браћа Рибар"	Никшић	10
2.	ОШ "Милија Никћевић"	Никшић	10
3.	ОШ "Иван Вушовић"	Никшић	10
4.	ОШ "Лука Симоновић"	Никшић	10
5.	ОШ "Олга Головић"	Никшић	10
6.	ЈУ Образовни центар	Шавник	7
7.	ОШ "Богдан Котлица"	Шавник	3
8.	ОШ "Раде Перовић"	Никшић	5
9.	ОШ "Милева Лајовић - Лалатовић"	Никшић	10
10.	ОШ "Иван Вушовић"	Никшић	10
11.	ОШ "Јагош Контић"	Никшић	10
12.	ОШ "Јанко Мићуновић"	Никшић	5
У К У П Н О			100

Методе, технике и инструменти истраживања

У овом истраживању ће се, полазећи од проблема, предмета, циља и истраживачких задатака, користити метода теоријске анализе и дескриптивна научно-истраживачка метода. На основу доступне литературе методом теоријске анализе доћи ћемо до релевантних теоријских сазнања која се односе на улогу и значај дидактичких игара у процесу усвајања почених геометријских појмова, а дескриптивном методом ћемо идентификовати постојеће стање у школама како бисмо сазнали да ли су, колико и на који начин заступљене дидактичке игре у процесу усвајања почетних геометријских појмова. Том приликом ћемо користити технику анализе садржаја и технике анкетања и скалирања.

У овом истраживању ћемо користити анкетни упитник за наставке разредне наставе и Ликертову скалу ставова за испитивање мишљења наставника о улози и значају дидактичких игара у процесу формирања почетних геометријских појмова.

ПРЕЛИМИНАРНИ ПОПИС ЛИТЕРАТУРЕ

1. Байрамукова, П. У. и Уртенкова, А. У. (2009): **Методика обучения математике в начальных классах**, "Феникс", Екатеринбург,
2. Банђур, В. и Поткоњак, Н. (1999): **Методологија педагогије**, "Савез педагошких друштава Југославије", Београд;
3. Батлер, Ч. и Врен, Л. (1967): **Настава математике у средњој школи**, "Вук Караџић", Београд;
4. Белошистая, А. Б. (2007): **Методика обучения математике в начальной школе**, "Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС", Москва;
5. Венгре. Л. А. (1978): **Дидактические игры и упражнения по сенсорному воспитанию дошкольников**, "Просвещение", Москва;
6. Вукашиновић-Копас, Е. (2006): **Улога игре у развоју дече предшколског и млађег школског узраста**, (У зборнику Института за педагошка истраживања, година 38, бр. 1, Београд);
7. Дејић, М. и Егерић, М. (2003): **Методика наставе математике**, "Учитељски факултет", Јагодина;
8. Добрић, Н. (1979): **Развијање почетних математичких појмова у предшколским установама**, "Педагошка академија за образовање васпитача предшколских установа", Београд;
9. Дуда, Г. (1964): **Почетна настава математике**, "Школска књига", Загреб;
10. Ељкоњин, Б. Д. (1978): **Психологија дечје игре**, "Завод за удџбенике и наставна средства", Београд;
11. Исаковић, Ж. (1997): **Игра као потреба, учење и забава**, (У часопису, Педагошка стварност, год. XLIII, бр. 5-6, Нови Сад);
12. Истомина Н. Б. (**Методика обучения математике в начальных классах**, "Академия", Москва;
13. Југовић, С. (1983): **Дидактичке игре**, (У часопису, Педагошка стварност, година XXIX, Ниш);

14. Казницева, Е. А, Померанцева, И. Б. и Терпак, Т. А. (2009): **Формирование математических представлений**, "Учитель", Волгоград;
15. Каменови, Е. (1989): **Интелектуално васпитање кроз игру**, "Завод за уџбенике и наставна средства", Београд;
16. Каменов, Е. (1974): **Примена методе игре у формирану геометријских појмова**, (У часопису, Предшколско дете, бр. 1-2/1974, Београд);
17. Какашић, С. (1997): **Методика математике**, "Матроз", Сремска Митровица;
18. Костић, Ж. (1959): **Између игре и математике**, "Новинско-издавачко предузеће, Техничка књига", Београд;
19. Латковић, М. Липовац, Д. и Сотировић, В. (1984): **Методика развијања почетних математичких појмова**, "Завод за уџбенике и наставна средства", Београд;
20. Лок, Џ. (1950): **Мисли о васпитању**, "Знање", Београд;
21. Малиновић, Т. и Малиновић, Н. (2007): **Меторидка развијања почетних математичких појмова**, "СВЕН", Ниш.
22. Марковац, Ј. (2001): **Методика почетне наставе математике** "Школска књига", Загреб;
23. Марковић, Ђ. (2003): **Геометријска читанка**, „Светигора“, Никшић;
24. Марковић, Ђ. (2006): **Геометријски полиформизам**, „ЗМ Макарије“, Подгорица;
25. Марковић, Ђ. (2010): **Методика наставе математике**, „Унирекс“, Подгорица;
26. Марковић, Ђ. (2011): **Математика основни елементи**, "ИТП Унирекс и ИТП Јаникс", Подгорица и Београд;
27. Марковић, Ђ. (2009): **Нови погледи на методику наставе математике**, „ЗМ Макарије“, Подгорица;
28. Међедовић, Е. (2005): **Теорија и методика физичког васпитања**, "Учитељски факултет", Лепосавић.
29. Међедовић, Е. и Мартиновић, Д. (2006): **Игра, извор дечје радости**, "Учитељски факултет", Београд;

30. Мијановић, М. (2005): **Статистичке методе**, "Универзитет Црне Горе", Подгорица;
31. Мијановић, Н.: **Методологија педагошких истраживања II**, (скрипта)
32. Мужих, В. (1977): **Методологија педагошког истраживања**, "ИГКРО «Свјетлост» - ООУР Завод за уџбенике", Сарајево;
33. Обрадовић, М. (1998): **Опћа меторика наставе математике**, "Просвјета", Загреб;
34. Остојић, О. (1980): **Теоријске основе почетне наставе математике**, "Републички завод за унапређивање школства", Подгорица;
35. Патаки, С. и сарадници (1939): **Педагогијски лексикон**, "Минерва накладна књижара", Загреб;
36. Поткоњак, Н. и Шимлеша П. (редактори), (1989): **Педагошка енциклопедија I**, "Завод за уџбенике и наставна средства", Београд;
37. Поткоњак, Н. и Шимлеша, П. (редактори), (1989): **Педагошка енциклопедија II**, "Завод за уџбенике и наставна средства", Београд;
38. Теодосић, Р. (1967): **Педагошки речник**, "Завод за издавање уџбеника СР Србије", Београд;
39. Прентовић, Р. и Сотировић, В. (1998): **Методика развијања почетних математичких појмова**, "Библиотека Матице српске", Нови Сад;
40. Првановић, С. (1970): **Методика савременог математичког образовања у основној школи**, "Завод за издавање уџбеника Социјалистичке Републике Србије", Београд;
41. Првановић, С. (1964): **Настава геометрије у основној школи**, "Завод за уџбенике Социјалистичке Републике Србије" Београд;
42. Смолец, И. (1961): **Како да учим математику**, "Школска књига", Загреб;
43. Тошић, Р. (1989): **Математичке игре**, "Агенција Ваљевац", Ваљево;
44. Трнавац, Н. и сарадници (1991): **Дидактичке игре**, "Завод за уџбенике и наставна средства", Београд.
45. Ћебић, М. (2009): **Почетно математичко образовање предшколске дјеце**, "Учитељски факултет", Београд;

46. Шимић, Г. (1998): **Методика развијања математичких појмова**, "Виша школа за образовање васпитача", Шабац.

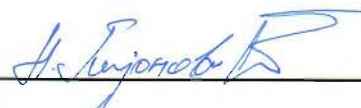
47. Интернет извори:

<http://pspasojevic.blogspot.com/2011/03/blog-post.html>

<http://www.za4et.net.ru/referat/> роль дидактических игр и упражнений в развитии представлений о геометрических фигурах

Сматрамо да је тема *Улога и значај дидактичких игара у процесу усвајања почетних геометријских појмова* изузетно актуелна и значајна за унапређивање школске и васпитно-образовне дјелатности у цјлини. С обзиром да су дидактичке игре веома значајне, како за усвајање почетних геометријских, тако и за усвајање почетних математичких појмова, неопходно их је на адекватан начин примјењивати у настави. Имајући то у виду, с једне, и резултате кандидаткиње, као студента, с друге стране, комисија сматра да је она довољно оспособљена да успјешно, теоријски и емпиријски, проучи одабран утему, зато предлаже Вијећу Филозофског факултета у Никшићу да прихвати тему под насловом *Улога и значај дидактичких игара у процесу усвајања почетних геометријских појмова* кандидаткиње Јелене Шаровић.

К О М И С И Ј А

Доц. др Ђоко Марковић

Проф. др Никола Мијановић

Проф. др Жарко Павићевић

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

DAN: 7. 09. 2020.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	1226		

Studijski program za obrazovanje učitelja

Vijeću Filozofskog fakulteta

PREDLOG TEME, MENTORA I KOMISIJE ZA OCJENU MASTER RADA

Kandidat: **Jelena Šarović**

Broj indeksa: **7/10**

Predlog tema master rada: **Uloga i značaj didaktičkih igara u procesu usvajanja početnih geometrijskih pojmova**

Predlog Komisije za ocjenu master rada:

1. Prof. dr Veselin Mićanović, Filozofski fakultet Nikšić, mentor
2. Doc. dr Dijana Vučković, Filozofski fakultet Nikšić, član
3. Doc. dr Marijan Marković, Prirodno-matematički fakultet Podgorica, član

Komisija se imenuje umjesto Komisije koja je imenovana Odlukom Vijeća br. 01-181 od 26.01.2012. godine, s obzirom da članovi Komisije više nijesu u radnom odnosu.

Doc.dr Dijana Vučković

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 7.09.2020.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRUĆENOST
01	1226/1		

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET- NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA U NIKŠIĆU

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta br. 01-184, donijetoj na sjednici održanoj 26.01.2012. godine, određena je Komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata za izradu magistarskog rada na temu „*Organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole*“, u sastavu: doc. dr Đoko Marković, prof. dr Nikola Mijanović i prof. dr Žarko Pavićević. Nakon uvida u podneseno obrazloženje predložene teme kandidata Milice Bigović, uvida u biografiju i ostalu priloženu dokumentaciju Komisija, nakon razmatranja, podnosi Vijeću Filozofskog fakulteta sljedeći:

I Z V J E Š T A J

Kandidatkinja Milica Bigović, rođena je 11.02.1987. godine na Cetinju. Osnovne studije na Studijskom programu za obrazovanje učitelja na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, upisala je akademske 2006/2007 godine. Studije je završila 09.07.2010.godine sa prosječnom ocjenom „B“ (8.87). Akademske 2010/11. godine na istom fakultetu upisala je postdiplomske (master) studije za obrazovanje učitelja na odsjeku Metodika nastave matematike i položila sve ispite sa prosječnom ocjenom „B“. Trenutno radi na radnom mjestu profesora razredne nastave, kao pripravnik u Osnovnoj školi „Narodni heroj Savo Ilić“ u Kotoru. U dogovoru sa doc. dr Đokom Markovićem formulisan je predlog teme za izradu magistarskog rada iz oblasti Metodike nastave matematike, pod naslovom: **Organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole.**

OBRAZLOŽENJE TEME MAGISTARSKOG RADA

Obrazloženje problema i predmeta istraživanja

U savremenim vaspitno-obrazovnim uslovima sve je podložno promjenama, pa saglasno tom tendencijom i organizacija nastave. Drugim riječima, potrebno je uskladiti ciljeve i sadržaje obrazovanja, potrebe, interesovanja i mogućnosti učenika sa zahtjevima savremenog rada, a sve uz primjenu adekvatnih nastavnih sredstava i stvarajući tako optimalne uslove za što efikasniji razvoj pojedinca.

U nastavi se ne vodi dovoljno računa o individualnim razlikama učenika. Svim učenicima se postavljaju isti zahtjevi, isti ritam i tempo učenja, nude iste metode učenja, što teško mogu da prate i prihvate iznad prosječno i ispod prosječno sposobni učenici. Učenici jednog odjeljenja se međusobno razlikuju prema svojim mentalnim sposobnostima, brzini i tempu učenja, motivaciji, interesovanjima i stavovima, načinima na koji odgovaraju na različita pitanja. Ovo samo dodatno intenzivira potrebu za češćom organizacijom individualizovane nastave, jer se time omogućava efikasniji individualni razvoj, savlađivanje i usvajanje matematičkih i drugih znanja.

Nastava matematike mora da prati najnovija naučna i tehničko-tehnološka dostignuća i nastoji da u obrazovni proces uvede nova nastavna sredstva kako bi se učenicima složeniji matematički problemi što uspješnije približili, odnosno prilagodili njihovim saznavnim sposobnostima i mogućnostima.

U tom smislu kvalitetna organizovana individualizovana nastava matematika podržana računarom može imati poseban vaspitno-obrazovni doprinos. Ona, između ostalog omogućuje cjelishodniju organizaciju nastavnog procesa, podstiče intelektualnu aktivnost učenika, razbija monotoniju, a sam nastavni proces čini interesantnijim, racionalnijim i svrsishodnijim.

Prilagođavanje nastavnih sadržaja matematike objektivnim potrebama i mogućnostima učenika ostvaruje se, između ostalog, adekvatnom individualizacijom nastave matematike uz primjenu računara. Organizacija nastave uz pomoć računara podstiče veću angažovanost i motivaciju učenika, omogućava im da svoje sposobnosti iskazuju na originalan način i da njihov rad i interesovanje bude prilagođeno individualnim mogućnostima, potrebama i željama. U kvalitetno organizovanoj nastavi ovog tipa, učenik se osposobljava za samostalan rad, uz maksimalnu ličnu aktivnost.

Zato je osnovni **problem ovog istraživanja** *neadekvatna organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole.*

Iz sadržaja i suštine ovako definisanog problema proističe **predmet istraživanja** koji glasi, *organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole.* Izvjesno je da će strukturu ovoga rada sačinjavati njegove dvije osnovne sadržajno-koncepcijske cjeline. Misli se tu prvenstveno na sveobuhvatnu teorijsku elaboraciju odabranog problema i potrebu da se najznačajnija teorijska saznanja empirijski provjere na odabranom uzorku.

Cilj i zadaci istraživanja

Organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole gotovo je nemoguća bez ilustrativnog - grafičkog prezentovanja ili demonstrativnog prikazivanja određenog matematičkog sadržaja. Tom prilikom cjelishodna kompjuterska prezentacija, po pravilu, indukuje raznovrsna (poliformna) ikonična predstavljanja.

Ovakve prezentacije nose ikonice kao dominantne nosioce informacija, stabilizatore naših unutrašnjih predstava, što zajedno sa nivoom simbola - riječi i izborom adekvatnih primjera omogućava učenicima nedvosmisleno poimanje proučavanih matematičkih pojmova izraženih jasnim trokomponencijama.

Ovim radom će se u teorijskom smislu sveobuhvatno analizirati i elaborirati odabrana metodička problematika i dati teorijski doprinos organizaciji moderne nastave matematike. Drugim riječima, u teoretskom dijelu rada biće data sveobuhvatna komparativna analiza dosadašnjih poznatih poimanja ovog fenomena i ukazaće se na inovativne mogućnosti njihove primjene s pretenzijom da se oplemene časovi dinamizmom i aktivnošću u početnoj nastavi matematike.

Na osnovu prethodno definisanog problema i predmeta istraživanja izvodimo sljedeći cilj istraživanja: **Ispitati efikasnost organizacije individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole.**

Iz prirode i suštine ovako definisanog cilja, proističu njegovi posebni i pojedinačni **zadaci:**

- Utvrditi kako individualizovana nastava matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole utiče na kvalitet usvojenog znanja;
- Utvrditi kako individualizovana nastava matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole utiče na kvantitet usvojenog znanja;
- Utvrditi kako organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole utiče na motivaciju učenika;
- Utvrditi da li postoje neophodni uslovi za organizaciju individualizovane nastave matematike uz primjenu računara.

Naučno-istraživačke hipoteze

Imajući u vidu prethodno definisan problem, predmet, cilj i istraživačke zadatke, te rezultate do kojih su došli istraživači koji su se ranije bavili ovom problematikom u ovom slučaju opravdano je postaviti **glavnu hipotezu**, koja glasi:

Pretpostavljamo da adekvatna organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara doprinosi efikasnijem usvajanju programskih sadržaja iz matematike.

Prethodno definisani istraživački zadaci, odnosno sadržaj i suština glavne hipoteze uslovili su postavljanje sledećih sporednih **hipoteza**:

- **Pretpostavlja se da organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole pozitivno utiče na povećanje kvaliteta usvojenog znanja;**
- **Pretpostavlja se da organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole pozitivno utiče na povećanje kvantiteta usvojenog znanja;**
- **Pretpostavlja se da organizacija individualizovane nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole pozitivno utiče na povećanje motivisnosti učenika;**
- **Pretpostavlja se da ne postoje neophodni uslovi za organizaciju individualizovane nastave matematike primjenom računara.**

Populacija i uzorak

Populaciju (osnovni skup) u ovom istraživanju čine učenici petog razreda osnovne škole iz Kotora. Uzorkom će biti obuhvaćeni učenici dva odjeljenja petog razreda osnovne škole iz Kotora. Planirani uzorak pripada grupi uzoraka koji se ne zasnivaju na teoriji vjerovatnoće (namjerni uzorak).

Struktura istraživačkog uzorka, tabela br. 1.

Grupe	Broj učenika	Naziv škole ustanove i mjesto	Ukupno učenika
<i>Eksperimentalna grupa</i>	30	<i>OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ Dobrota - Kotor</i>	60
<i>Kontrolna grupa</i>	30	<i>OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ Dobrota - Kotor</i>	

Metode, tehnike i instrumenti

Polazeći od sadržaja i suštine odabranog problema, predmeta, cilja i zadataka u ovom istraživanju koristiće se metoda teorijske analize, deskriptivna metoda i eksperimentalna metoda. Metodom teorijske analize ćemo na osnovu dostupne literature doći do relevantnih teorijskih saznanja koja se odnose na sam problem istraživanja. Deskriptivnom metodom ćemo utvrditi i analizirati postojeće stanje u nastavnoj praksi. Eksperimentalna metoda je osnovna metoda koja će biti korišćena za ispitivanje efikasnosti organizacije individualizovane nastave uz primjenu racunara u petom razredu osnovne škole.

Kao osnove naučno-istraživačke tehnjke biće korišćene tehnike testiranja i anketiranja, a od istraživačkih instrumenata koristiće se testovi (inicijalni i finalni testovi znanja) i anketni upitnik.

PRELIMINARNI POPIS LITERATURE

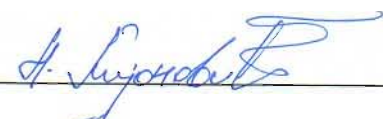
- Bandur , V. i Potkonjak, N. (1999): Metodologija pedagogije, „ Savez pedagoških društava Jugoslavije“, Beograd;
- Danilović, M. (1991): Uloga i mogućnosti kompjuterske simulacije u povećanju misaone aktivnosti učenika , Intelktualno aktiviranje i osamostaljivanje učenika u nastavnom procesu, pedagoška akademija za obrayovanje učitelja, Beograd;
- Dejić, M. i Egerić, M. (2003): Metodika nastave matematike, „Učiteljski fakultet“, Jagodina;
- Đorđević, J. (1981): Savremena nastava, „ Naučna knjiga“, Beograd;
- Đorđević, J. (1997): Nastava i učenje u savremenoj školi, Učiteljski fakultet, Beograd;
- Đukić, M. (1995): Didaktički činioci individualizovane nastave, (u časopisu: Nastava i vaspitanje br.3), Beograd;
- Jokić, M. (2010): Jedan pogled na mesto informatičke tehnologije u nastavi matematike,(U časopisu: Pedagoška stvarnost br.9-10.), Beograd;
- Laketa, N. i Vailjević, D. (2006): Osnove didaktike, Učiteljski fakultet, Užice;
- Lazarević,V. (2005): Individualizovana nastava, (U časopisu: Obrazovna tehnologija, br.2), Podgorica;
- Ljubišić,D. (1980): Individualizacija početnog matematičkog obrazovanja i vaspitanja u osnovnoj školi, (u časopisu: Temati o vaspitanju i obrazovanju, „Novinska orgaizacija prosvetni pregled’’), Beograd;
- Marić, D. (1973): Individualizovana nastava, (u časopisu: Vrste nastave, sveska br.2), Beograd;
- Marković, Đ. (2008): Novi pogledi na metodiku nastave matematike, „ 3M Makarije“, Podgorica;
- Marković, Đ. (2010): Metodika nastave matematike, „Unireks“, Podgorica;
- Mijanović ,N. (2002): Obrazovna tehnologija, „Obod d.d“, Cetinje;
- Mijanović, N. (2005): Obrazovni multimediji u funkciji efikasnijeg organizovanja individualizovane nastave (u zborniku : Tehnologija informatika i obrzovanje br.2), Institut za

Smatramo da je tema *Organizacija individualizovane nastave matematike primjenom računara u petom razredu osnovne škole* veoma aktuelna i značajna za našu vaspitno-obrazovnu praksu. Budući da je organizacija individualizovane nastave u savremenim uslovima poželjna, a posebno imajući u vidu ulogu računara u tom procesu, vjerujemo da će njenim studioznim proučavanjem kandidatkinja doći do dragocjenih saznanja za unapređenje postojeće didaktičko-metodičke prakse. Polazeći od rezultata kandidtkinje ostvarenih na osnovnim i postdiplomskim studijama s jedne strane, i cijeneći aktuelnost predložene teme s druge strane, komisija smatra da je ona dovoljno osposobljena da sveobuhvatno prouči odabrani didaktičko – metodički problem, zato predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta u Nikšiću da prihvati temu pod naslovom *Organizacija individualizovane nastave matematike primjenom računara u petom razredu osnovne škole* kandidatkinje Milice Bigović.

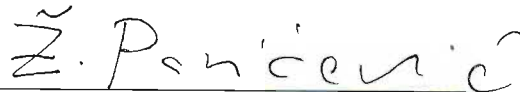
KOMISIJA

Doc. dr Đoko Marković

Prof. dr Nikola Mijanović

Prof. dr Žarko Pavićević

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 7. 09. 2020.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	1227		

Studijski program za obrazovanje učitelja

Vijeću Filozofskog fakulteta

PREDLOG TEME, MENTORA I KOMISIJE ZA OCJENU MASTER RADA

Kandidat: **Milica Bigović**

Broj indeksa: **3/10**

Predlog tema master rada: **Organizacija individualne nastave matematike uz primjenu računara u petom razredu osnovne škole**

Predlog Komisije za ocjenu master rada:

1. Prof. dr Veselin Mićanović, Filozofski fakultet Nikšić, mentor
2. Doc. dr Dijana Vučković, Filozofski fakultet Nikšić, član
3. Doc. dr Marijan Marković, Prirodno-matematički fakultet Podgorica, član

Komisija se imenuje umjesto Komisije koja je imenovana Odlukom Vijeća br. 01-184 od 26.01.2012. godine, s obzirom da članovi Komisije više nijesu u radnom odnosu.

Doc.dr Dijana Vučković

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRILOG: 7-09-2020			
OPREMA	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	1227/1		

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET

IZVJEŠTAJ O OCJENI MAGISTARSKOG RADA

Komisija za ocjenu magistarskog rada imenovana je odlukom Vijeća na sjednici održanoj 24.05.2019. godine u sastavu:

Prof. dr Saša Milić, Filozofski fakultet, Nikšić - mentor

Dr Katarina Todorović, Filozofski fakultet, Nikšić - član komisije

Doc.dr Nada Šakotić, Filozofski fakultet, Nikšić - član komisije

Podaci o kandidatu

Kandidat Marija Novović rođena je 12. 03. 1995. godine u Podgorici, gdje je završila i osnovnu i srednju školu. Osnovne akademske studije na Studijskom programu za pedagogiju upisala je studijske 2014/2015. godine na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Završila ih je u redovnom roku, 2017. godine, stičući tako kvalifikaciju Stepen Bachelor (BA), sa prosječnom ocjenom "A" (9.60). Studijske 2017/2018 godine upisuje postdiplomske specijalističke akademske studije, koje nakon godinu dana završava sa srednjom ocjenom "A" (9.83), i time stiče Stepen Specijaliste (Spec. Art). Akademske magistarske studije inkluzivnog obrazovanja upisala je 2018/2019. godine na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, i položila ispite sa prosječnom ocjenom "A".

Predmet istrživanja

Predmet rada istražuje i analizira aktuelno pitanje poremećaja hiperaktivnosti (AD/HD) u nastavi i na koji način učitelji realizuju vaspitno - obrazovni rad sa djecom sa karakteristikama AD / HD-a. Prema tome, istraživanje je bilo usmjereno na utvrđivanje sa kojim se problemima učitelji susreću, kao i na strategije rada sa ovim učenicima.

Učitelji će imati učenike koji imaju karakteristike AD / HD-a, kao što je hiperaktivnost, ali koji nemaju dijagnozu AD / HD-a. Bez obzira na to da li su učenici formalno identifikovani, ako pokazuju nepažnju i / ili hiperaktivnost, postoji vjerovatnoća je da su izloženi velikom riziku za slaba školska postignuća. Zbog toga učitelji moraju poznavati učenikove teškoće i načine kako se nositi sa učenikovim problemima.

Cilj istraživanja

Ovo istraživanje je sprovedeno kako bi se bolje razumjela pojava AD/HD-a u učionici. Razumijevanjem iskustava, rada i obuke učitelja u praksi, možemo naučiti kako bolje pripremiti buduće učitelje za rad sa ovom populacijom učenika. Učiteljima treba pružiti potrebna znanja i vještine za rad sa AD/HD-om na pozitivan i konstruktivan način, što bi za posljedicu imalo poboljšan proces učenja i opšti razvoj djeteta sa AD/HD-om. Važno je da se AD/HD-om u redovnim učionicama efikasno upravlja kako bi se postigao visok stepen razvoja i postignuća u odjeljenju.

Metodologija istraživanja

Ovo istraživanje kombinuje teorijski okvir fenomenologije i kvalitativni pristup istraživanju. Fenomenologija kao paradigma je paralelna kvalitativnom dizajnu istraživanja, s obzirom da obje vide prikupljanje informacija kao jedinstveno ljudsko iskustvo i omogućavaju ljudsku interpretaciju i značenje koji se ne temelje na statistici ili naučno provjerljivim činjenicama.

Osnovna metoda istraživanja je deskriptivna, jer odgovara karakteru istraživanja i postavljenim pitanjima. Deskriptivna metoda je primijenjena kod prikupljanja podataka, obrade i interpretacije.

Primijenjena istraživačka tehnika u ovom radu je kvalitativna tehnika za prikupljanje podataka - fokus grupa. Polu-strukturirani intervju je korišten za prikupljanje podataka o iskustvima u fokus grupi učitelja koji imaju djecu s karakteristikama ADHD-a u svom odeljenju- Protokol intervjuja je bio usmjeren na upoznavanje iskustva učitelja i načina podučavanja djece s ADHD-om. Protokol intervjuja će dodatno istražiti njihovu obuku u radu s djecom sa karakteristikama ADHD-a, kao i podršku u radu sa njima.

Pored toga, korišteno je sistematsko posmatranje kako bi se stekao uvid u stvarno stanje u učionici i tehnika anketiranja, kako bi se stekao uvid koliko učitelji razumiju AD/HD.

Sve korištene metode su adekvatne, dovoljno pouzdane i savremene, a plan istraživanja odgovara onome iz odobrene prijave magistarskog rada.

Karakteristike rada

Rad je oblikovan na sljedeći način:

Prvo poglavlje ovog rada obuhvata teorijski okvir odnosno: definisanje ADHD-a i dijagnostičke kriterijume, rasprostranjenost ADHD-a, ADHD u kontekstu učionice i efikasne vaspitno - obrazovne strategije, stavovi i znanje učitelja o ADHD-u, , kao i ADHD u kontekstu inkluzije.

Drugo poglavlje bavi se metodologijom istraživanja tačnije obuhvata: predmet i ciljeve, istraživačka pitanja, karakter i značaj istraživanja, ispitivanu populaciju i uzorak, kao i metode, tehnike i instrumente za prikupljanje podataka.

Treće poglavlje obuhvata prikaz dobijenih rezultata, dok se četvrto poglavlje bavi diskusijom u vezi sa dobijenim rezultatima, a u zaključku se navode preporuke za buduća istraživanja, kao i ograničenja ovog istraživanja.

Literatura citira 78 bibliografskih jedinica.

Ocjena naučnog doprinosa

Tema kojom se rad bavi do sada nije ekstenzivno izučavana u oblasti obrazovanja na našim prostorima, pogotovo ne u Crnoj Gori. Ovaj rad integriše niz povezanih pitanja u jednu logičnu cjelinu i na taj način otvara pitanja kojima bi se drugi istraživači mogli baviti u budućnosti.

Rezultati pokazuju da učitelji imaju djelimično znanje o AD/HD-u. Učitelji sa djetetom sa karakteristikama AD/HD-a u odjeljenju doživljavaju upravljanje nastavom kao izazov, a naročito se susreću sa problemima u disciplini i izvršavanju zadataka kada su u pitanju ovi učenici. Učitelji su iskazali potrebu za dodatnim znanjem o simptomima AD/HD-a i praktičnim intervencijama koje učitelji mogu koristiti u svojim učionicama.

Komisija konstatuje da su rezultati do kojih je kandidat došao jasno prikazani, pravilno, logično i jasno tumačeni, upoređivani sa rezultatima drugih autora, kao i da je ostavljen prostor za nove istraživačke zadatke koji se na osnovu njih mogu utvrditi.

Na osnovu dobijenih rezultata date su sledeće preporuke:

Prva preporuka je da se osigura više obuke i obrazovanja u području AD / HD za učitelje. Istraživanja su pokazala da su učitelji koji imaju više obrazovanja sigurniji u svoju sposobnost da podučavaju ovu vrstu učenika. Ovakvi učitelji su takođe spremniji da traže informacije i strategije koje će koristiti s tim učenicima.

Druga preporuka je da školski psiholozi/pedagozi pruže veću podršku učiteljima. Školski psiholog/pedagog bi trebao imati aktivnu ulogu u savjetovanju i radu s učiteljem u strategijama intervencija i sprovođenju tih intervencija. Školski psiholozi/pedagozi takođe bi trebali imati aktivnu ulogu u modifikovanju intervencija kako bi ih učinili efikasnijim i uspješnijim. Školski psiholog/pedagog treba da pruži potporu učitelju i učeniku kako bi ostvarili uspjeh.

Mišljenje i predlog Komisije

Komisija konstatuje da je kandidat Marija Novović naučno korektno i kvalitetno završila magistarski rad pod naslovom **HIPERAKTIVNOST KAO PREPREKA U REALIZACIJI VASPITNO - OBRAZOVNOG PROCESA**.

Magistarski rad kandidata Marije Novović predstavlja naučno djelo sa jasno postavljenim ciljevima i pravilno odabranom metodologijom i adekvatnom analizom rezultata. Zahvaljujući tome kandidat je mogao da izvede objektivne zaključke i odgovori na postavljene ciljeve.

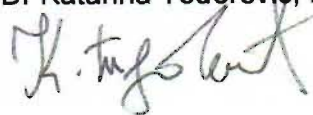
Na osnovu ukupne ocjene magistarskog rada, Komisija predlaže da se magistarski rad kandidata Marije Novović "Hiperaktivnost kao prepreka u realizaciji vaspitno-obrazovnog procesa" prihvati kao samostalan naučni rad i kandidatu odobri odbrana rada.

Komisija u sastavu:

Prof. dr Saša Milić, Filozofski fakultet, Nikšić

Dr Katarina Todorović, Filozofski fakultet, Nikšić

Doc.dr Nada Šakotić, Filozofski fakultet, Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 7.09.2020.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	1225		

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Izvještaj komisije o ocjeni urađenog magistarskog rada
Olivera Delibašić

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta na sjednici održanoj dana 11.11.2019. godine imenovana je komisija za ocjenu i odbranu urađenog magistarskog rada pod nazivom Prirodni i antropogeni resursi Banjana kao osnova održivog razvoja, kandidata Olivera Delibašić prof. Istorije i geografije.

Komisija u sastavu prof. dr Miroslav Doderović – mentor, doc. dr Dragan Burić i prof. dr Dragica Mijanović, nakon detaljno sagledane teze i usaglašavanja svih mišljenja i stavova u pogledu njenog sadržaja i vrijednosti podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

1. Osnovni podaci o kandidatu:

Olivera Delibašić rođena 03.10.1971. godine u Nikšiću, gdje je završila osnovnu školu i Gimnaziju. Filozofski fakultet upisuje u Nikšiću, gdje 1999. godine dobija zvanje profesor istorije i geografije. Kao nastavnik istorije i geografije počinje da radi 2001.godine u Osnovnoj školi „Janko Bjelica“ u Donjim Crkvicama, a od 2008. kao direktor iste. Postdiplomske magistarske studije na odsjeku geografija – smjer prostrano planiranje upisuje 2009. godine. Nakon uspješno položenih postdiplomskih ispita, prijavila je magistarsku tezu Prirodni i antropogeni resursi Banjana kao osnova održivog razvoja.

2. Opšti podaci magistarskog rada:

Nakon prijave magistarske teze Prirodni i antropogeni resursi Banjana kao osnova održivog razvoja, Vijeću Filozofskog fakulteta, 22.10.2019. godine, i prihvatanje iste od strane Vijeća Filozofskog fakulteta u Nikšiću, imenovana je komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata za izradu magistraskog rada. Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici održanoj dana 11.11.2019. godine prihvatilo Izvještaj komisije o ocjeni podobnosti teme i kandidata i odobrilo izradu magistraskog rada pod istim nazivom i za mentora imenovalo prof. dr Miroslava Doderovića.

Kandidat Olivera Delibašić predala je urađeni magistraski rad na temu Prirodni i antropogeni resursi Banjana kao osnova održivog razvoja i podnijela molbu za ocjenu magistarskog rada.

3. Struktura teze po poglavljima i opis sadržaja magistraskog rada

Tema magistarskog rada prezentovana je na 168 strana kucanog teksta (font 12), na formatu A4, ilustrovanog sa 44 slike, 44 tabele, 15 grafikona, jednom skicom i 18 karata. Rad je napisan jasno, koncizno, objektivno i sistematično, sa svim bitnim činjeničnim elementima koji su adekvatno ukompovani u sva poglavlja ovog rada. U magistarskom radu korišćeno je 97 literarnih navoda i 35 izvora. Na početku rada,

prije Uvoda prikazan je i kratak izvod iz rada koji je preveden i na engleskom jeziku. Magistarski rad je pregledno napisan i izložen u sledeća poglavlja: Uvod, Ime, veličina i geografski položaj, Fizičko-geografske karakteristike, Geografsko - istorijska osnova, Geografsko-društvene osnove razvoja, Naselja, Kulturno-istorijski spomenici, Obrazovne i zdravstvene ustanove, Glavni potencijali održivog razvoja Banjana, Zaključak, spisak karata, slika, skica, tabela, grafikona, Literatura i izvori.

U **Uvodu** su formulisani i definisani predmet, cilj i svrha istraživanja, istraživačke metode i obrazložena struktura rada.

U prvom poglavlju pod nazivom – **Ime, veličina i položaj** govori se o postanku naziva Banjani, analiziran je položaj u prostoru Crne Gore, geografsko saobraćajni položaj i povezanost sa susjednim opštinama i državama. U ovom poglavlju data je i karta geografski položaj Banjana .

U drugom poglavlju pod nazivom **Fizičko-geografske karakteristike** analiziran je geološki sastav, reljef- gdje su predstavljene reljefne cjeline i oblici, analizirana je klima-gdje su predstavljene temperature, relativna vlažnost vazduha, oblačnost, padavine, vjetrovi – dati su i dijagrami za sve ove elemente. U ovom poglavlju predstavljene su hidrološke karakteristike, zatim sastav zemljišta, biljni i životinjski svijet.

Treće poglavlje nosi naziv **Geografsko – istorijska osnova** u kojem se govori o naseljavanju i razvitku ovog kraja od najstarijih vremena pa do Berlinskog kongresa. Dat je istorijski prikaz naseljavanja i formiranje plemenske strukture na ovom prostoru, kao i osvrt na migraciona kretanja

Četvrto poglavlje **Geografsko društvene osnove razvoja** govore o stanovništvu u okviru čega je analizirana starosna i polna struktura kao i obrazovna i ekonomska struktura stanovništva, nacionalna, odnosno prema etničkoj pripadnosti i prema maternjem jeziku.

Peto poglavlje pod nazivom **Naselja** daje prikaz deset banjskih sela i varošice Velimlje.

Šesto poglavlje nosi naziv **Kulturno-istorijski spomenici**. U ovom poglavlju detaljno je opisan Manastir Kosijerevo i sve crkve koje se nalaze na ovom području, arheološka nalazišta Crvena stijena i Riječani.

Sedmo poglavlje posvećeno je **obrazovnim i zdravstvenim ustanovama**. Na ovom prostoru danas rade dvije osnovne škole JUOŠ“Rade Perović“ Velimlje i JUOŠ“Jovan Draganić“ Petrovići, sa svojim područnim odjeljenjima. Obradena je i bolnica na Velimlju koja je danas svedena na ambulantu.

Osmo poglavlje **Glavni potencijali održivog razvoja Banjana**, govori o glavnim potencijalima poljoprivredi sa zemljoradnjom s posebnim osvrtom na razvoj turizma.

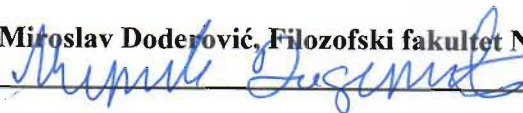
U zaključku rada kandidat je u obliku preporuka i naučnog saopštenja potvrdio glavnu i pomoćne hipoteze i time zaokružio navedenu magistarsku tezu.

4. Predmet i cilj istraživanja:

Predmet istraživanja je prostor Banjana, koji je dio opštine Nikšić, a do 60-tih godina prošlog vijeka Banjani su pripadali Banjsko-vučedolskoj opštini. Sa aspekta regionalno-geografskih posmatranja prostor Banjana predstavlja veoma interesantan i složen kraj. U okviru prirodnih elemenata istraživanje će se zasnivati na prostoru kao fizičkoj veličini, njegovim položajem u odnosu na prostor u okruženju, geološkim i geomorfološkim odlikama, klimatskim, hidrološkim, pedološkim i biogeografskim karakteristikama.

KOMISIJA:

Prof. dr Miroslav Doderović, Filozofski fakultet Nikšić

Doc . dr Dragan Burić, Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Dragica Mijanović, Filozofski fakultet Nikšić

Nikšić

Studijski program za geografiju

Vijeću Filozofskog fakulteta

PREDLOG TEME, MENTORA I KOMISIJE ZA OCJENU MASTER RADA

Kandidat: **Ivana Ivanović**

Broj indeksa: **2/12**

Predlog tema master rada: **Prostorno-planerski aspekti Strateške karte buke na primjeru Glavnog grada - Podgorica**

Komisija za ocjenu master rada:

1. Prof. dr Miroslav Doderović, Filozofski fakultet Nikšić, mentor
2. Prof. dr Dragan Burić, Filozofski fakultet Nikšić, član
3. Prof. dr Dragomir Kićović, Univerzitet u Prištini sa sjedištem u Kosovskoj Mitrovici

Komisija se imenuje umjesto Komisije koja je imenovana Odlukom Vijeća br. 01-1954 od 10.09.2015. godine.

Doc.dr Dijana Vučković

UNIVERZITET CRNE GORE FILOZOFSKI FAKULTET NIKŠIĆ			
7. 09. 2020.			
RED. BROJ	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	1221		

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

Komisija za ocjenu magistarskog rada Svetlane Jovanović

Strateško prostorno planiranje i metodologija scenarija razvoja

I Z V J E Š T A J

Svetlana Jovanović, student postdiplomskih studija Studijskog programa za geografiju - smjer Geografske osnove prostornog planiranja na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, uradila je magistarski rad na temu „*Strateško prostorno planiranje i metodologija scenarija razvoja*“. Tema rada je odobrena 12.12. 2013. godine na sjednici Nastavno-naučnog vijeća Filozofskog fakulteta (odluka br. 01-283)¹ i odabrana komisija za njegovu ocjenu, u sastavu: prof. dr Dragica Mijanović, Filozofski fakultet Nikšić, prof. dr Goran Barović, Filozofski fakultet Nikšić i doc. dr Velibor Spalević, Filozofski fakultet Nikšić. Kandidatkinja je sa uspjehom (A) položila sve ispite predviđene nastavnim planom i programom magistarskih studija na Studijskom programu za Geografiju - smjer Geografske osnove prostornog planiranja. Nakon temeljnog pregleda rada, Komisija podnosi Vijeću sljedeći izvještaj.

U uvodnom dijelu kandidatkinja navodi da planiranje u prostoru predstavlja jednu od najviših intelektualnih vrijednosti ljudi, koja je proizašla iz potrebe za boljim i lagodnijim životom. Na

¹ S obzirom da je prvobitni mentor prof. dr Radovan Bakić preminuo, 7. 10. 2019. godine formirana je nova Komisija u sastavu: prof. dr Dragica Mijanović - mentor, prof. dr Goran Barović - član i doc. dr Velibor Spalević - član.

pitanja koja su postavljena u oblasti prostornog planiranja su: - *šta je razvoj, šta znači bolji i kvalitetniji život i kako integralno posmatrati prostor i planirati razvoj sa osjećajem da su prostorni resursi osjetljivi i potrošivi i da ih treba sa mjerom koristiti i pažljivo čuvati, kao i šta uzeti od toga što nam je priroda podarila, da život učinimo konformnim, savremenim i lijepim, a da pri tome sačuvamo prirodni balans i ne narušimo prirodne zakonitosti u tolikoj mjeri, da nam se sopstvene greške ne vrte kao bumerang*, kandidatkinja navodi da je definicija "održivog razvoja" davno prepoznata, kako u svijetu, tako i u Crnoj Gori i predstavlja pravu mjeru između onoga što treba u nekom vremenskom periodu uzeti od prirode i njenih resursa i staviti u funkciju, a pri tome biti racionalan i human i ostaviti budućim generacijama priliku za dalji razvoj i nadgradnju dostignutog nivoa. U planiranju prostora taj održivi razvoj treba da predstavlja okvir za strategiju dugoročnog državnog i društvenog napretka sa socijalnog, ekonomskog i aspekta zaštite i očuvanja prostora. Prostorno planiranje gotovo sve zemlje u svijetu koriste kao nauku i instrument da realizuju svoje sektorske ciljeve razvoja i ukupnu razvojnu politiku, nastojeći da se postigne racionalna organizacija prostora, uz traženje balansa između razvojnih ciljeva i potrebe da se dugoročno u što većoj mjeri zaštititi životna sredina i sačuva prostor za buduće generacije.

Danas se u oblasti prostornog planiranja ističe značaj strateškog planiranja, pri čemu je značajna međusobna povezanost svih sektora u cilju adekvatnog sagledavanja svih komponenti prostora, rješavanja konflikata i izbora najpovoljnijeg scenarija budućeg razvoja. Posebno je važno da planovi budu realni i da daju smjernice za realizaciju, jer plan počinje da živi nakon donošenja, pa je njegovo sprovođenje jednako važno koliko i sama priprema, izrada i donošenje. Da bi se obezbjedio uravnotežen razvoj, neophodno je uspostaviti jasan sistem planiranja prostora i strateški se baviti ključnim pitanjima u svim segmentima razvoja društvene zajednice.

Hipoteze istraživanja su postavljene na osnovu iscrpnog istraživanja u prostoru i izučavanja dostupne literature, prije svega domaće i strane radi upoređivanja iskustava u prostornom planiranju, a rezultati koji se očekuju od ovog rada su:

- sagledavanje značaja planiranja i prepoznavanje osnovnih principa koji su na dobrobit pojedinca i društva,
- prepoznavanje problema i ograničenja pri izradi i donošenju planova,
- iznalaženje metoda eliminacije planskih barijera kroz dobro promišljene strategije razvoja i dobro analizirane scenarije razvoja,

- iznalaženje sredstava i tehnika kontrole i realizacije donešenih planova,
- uputstva za sagledavanje svih relevantnih pokazatelja stanja organizacije prostora i donošenje jasnih odluka i smjernica razvoja,
- prikaz metodologije pri izradi planova koji su u prethodnom periodu donešeni kroz sagledavanje različitih scenarija razvoja,
- uputstva za planiranje prostora saglasno pravilima zemalja Evropske Unije i kontrola implementacije planova,
- jačanje sistema planiranja u Crnoj Gori, ili vraćanje na dobro postavljene metodološke principe u prošlosti.

Ovo istraživanje ukazuje i na potrebu primjene Evropskih standarda pri izradi nove generacije prostornih planova, zbog činjenice da je Crna Gora na pragu ulaska u Evropsku Uniju, što podrazumjeva poštovanje standarda i u oblasti planiranja i uređenja prostora.

Cilj istraživanja je da se ukaže na značaj strateških odluka u okviru prostornih planova i prikaže "scenario pristup" u izradi prostornih planova u Crnoj Gori. Scenario pristup je značajan metod u izradi planova i definisanju vodećih snaga koje utiču na ekonomski prosperitetan, a sa aspekta zaštite dugoročno održiv razvoj. Uz poštovanje strateških opredjeljenja, cilj je da se kroz "scenario pristup" sagleda više mogućih pravaca razvoja pojedinačno u svim sektorima, turizmu, poljoprivredi, industriji, infrastrukturi, društvenim djelatnostima i preko indikatora ukupno vrednuje planski koncept, kako bi svi korisnici prostora imali jasnu viziju budućeg razvoja, kako na državnom, tako i na lokalnom nivou.

U radu kandidatkinja naglašava da je Crna Gora pri izradi svog prvog Prostornog plana Crne Gore 1986. godine postavila metodološki temelj u prostornom planiranju, koji je bio primjer, ne samo za tadašnje republike u okruženju u zajedničkoj državi Jugoslaviji, već i za razvijene zemlje Evrope. U izradi tog plana su učestvovali vrlo posvećeni i obrazovani stručnjaci iz Crne Gore i istaknuti svjetski eksperti UN-a iz oblasti planiranja i uređenja prostora. Sa posebnim osjećajem poštovanja prema učesnicima izrade tog plana, u radu se ističe da je cilj u prostorno-urbanističkom planiranju zapravo vraćanje na davno postavljene principe planiranja i uređenja prostora u Crnoj Gori. Danas se, u skladu sa sadašnjim vremenom i društveno političkim okolnostima u kojima se proces planiranja prostora odvija, na pragu ulaska Crne Gore u Evropsku Uniju, on može podići

na još viši nivo i uskladiti sa prihvaćenim standardima" istaknuto je u radu kandidatkinje Svetlane Jovanović.

U prvom dijelu rada se govori o planiranju prostora kao naučnoj disciplini i interdisciplinarnoj metodi koja se koristi u svim evropskim zemljama sa ciljem postizanja uravnoteženog razvoja u socijalnom i ekonomskom smislu, uzimajući u obzir sve aspekte zaštite i unapređenja prostora. Ukazuje se na planiranje prostora kao složenu, multidisciplinarnu aktivnost, pri čemu se sagledavaju prirodne karakteristike određenog prostora, ili države u cjelini, stvoreni potencijali koji već postoje kao što su stanovništvo i izgrađeni infrastrukturni sistemi i privredni subjekti. Svi elementi se posmatraju kao promjenljiva dinamička kategorija, sa ciljem da se definisanjem poželjnog razvoja predloži optimalan razvojni scenario za budućnost. Ukazuje se na značaj prostora za svaku zajednicu i na pojam strateškog planiranja, kao i na osnovne principe planiranja koji su sastavni dio i zakonske regulative iz ove oblasti. Daje se i osvrt na planiranje prostora u Crnoj Gori po periodima, počev od prvih planova 70-ih godina prošlog vijeka do danas i ukazuje se na zakonodavni okvir planiranja i kategorije planova u prethodnom periodu, kao i na kategorije planova u važećem zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata.

U drugom dijelu rada se govori o promjenama u sistemu planiranja u Crnoj Gori i posebno o strateškom pristupu kao metodi koji se primjenjuje u evropskim zemljama. Navode se ključne državne strategije razvoja koje se uzimaju u obzir pri izradi planova. Kompleksnost društvenih procesa koji se reflektuju i na prostor zahtjevali su da se, osim standardnih metodoloških pristupa, koriste nove metode pri definisanju projekcije razvoja. Metod koji obezbjeđuje optimalan odabir pravca razvoja je kvalitetna analiza postojećeg stanja u prostoru, prepoznavanje i evidentiranje ključnih problema i preko analize različitih scenarija razvoja, odabir najpovoljnijeg, uz mjerljivo sagledavanje očekivanih rezultata.

Kao ilustracija primjenjenih metoda i tehnika, u trećem dijelu se daju primjeri iz planova koji su u prethodnom periodu donešeni u Crnoj Gori, čiji je rukovodilac i odgovorni planer bila kandidatkinja Svetlana Jovanović. To su PPPN Bjelasica i Komovi, PPPN Prokletije, PUP Nikšić, PPPN Obalno područje Crne Gore. U ovom dijelu, takođe se ukazuje i na stepen realizacije tih planova.

U četvrtom dijelu rada se daju ključne postavke za izradu planova u ovom periodu i zaključna razmatranja koja mogu poslužiti kao elementi za opredjeljenja buduće generacije planera i

donošenje što kvalitetnijih odluka na dobrobit stanovništva i državne zajednice u cjelini. Uz plansku kontrolu je moguće postizanje kvalitetnog, ekonomski stabilnog i za život ugodnog prostora u svim oblastima Crne Gore, pri čemu se moraju slijediti principi i standardi Evropske Unije. Kohezijska politika EU podrazumijeva sagledavanje osobenosti lokalnih i regionalnih potencijala sa ciljem stimulisanja razvoja, ali i neophodnost integracije prostora i funkcionisanje u skladu sa okruženjem. Posebno važan plan čija izrada počinje je Prostorni plan Crne Gore do 2040. g.

Kandidatkinja, koja je i rukovodilac izrade PPCG do 204. godine, naglašava da će "strateško i spoljnopolitičko opredjeljenje Crne Gore ka evropskim integracijama i usvajanje standarda i pravila u svim oblastima, biti ključna vodilja pri izradi Prostornog plana Crne Gore do 2040. g. Pri izradi PPCG prostor će se morati sagledati kao dio otvorenog ekonomskog sistema Evropske Unije". Neka od važnih strateških pitanja pri izradi ovog plana će biti: skladan policentrični razvoj i smanjenje regionalnih razlika u Crnoj Gori, kvalitetan usmjeren i kontrolisan urbani rast svih opštinskih centara, uređenje urbanih prostora i pokretanje razvoja ruralnih sredina, podizanje kvaliteta života u ruralnim sredinama u svakom regionu, očuvanje proizvodnog potencijala poljoprivrednog zemljišta, infrastrukturno i komunalno opremanje prostora i podizanje na viši nivo, optimizacija korišćenja prostora kroz postavljanje pravila u definisanju, planiranju i izgradnji građevinskih područja, tretiranje aspekata zaštite prostora kao bitnog elementa savremenog razvoja, razvoj turizma u svim regionima i razvoj crnogorske poljoprivrede, unapređenje poslovnog okruženja, podsticanje privrednog razvoja i rasta konkurentnosti crnogorske ekonomije, jačanje izvozne konkurentnosti i širenje međunarodne ekonomske razmjene, unapređenje socijalnog razvoja i jačanje socijalne kohezije, zaštita životne sredine i kvaliteta prostora, obavezno postavljanje pravila i mjera za realizaciju i kontrolu sprovođenja plana. Kontrolisana eksploatacija mineralnih sirovina. Radi uspješnog sprovođenja plana potrebno je definisati Indikatore i mjere za postizanje rezultata i sprovođenje plana na lokalnom i regionalnom nivou- monitoring.

Rad kandidatkinja Svetlana Jovanović završava porukom da je "imperativ u planiranju prostora u narednom periodu uspostavljanje stabilnog sistema planiranja, na temeljima dobre prakse u Crnoj Gori. To podrazumijeva integralni multidisciplinarni pristup temeljen na principima realnog i za čovjeka humanog planiranja kojim se teži boljem i ugodnijem životu. Razmatranje mogućih scenarija razvoja i implikacija svakog od njih treba da bude način da se identifikuju vodeće snage

kao pokretači razvoja, uz poštovanje standarda zemalja EU, na dobrobit društvene zajednice, a samim tim i svakog njenog građanina. Tako će djelatnost planiranja, uređenja i organizacije prostora ispuniti svoju svrhu."

Na osnovu prethodno iznesenog, Komisija konstatuje da magistarski rad kandidatkinje Svetlane Jovanović, na temu: „**Strateško prostorno planiranje i metodologija scenarija razvoja**”, ispunjava važeće normative za magistarske teze, pa predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore da odobri usmenu odbranu ovog rada.

Nikšić, 3. septembra 2020. god.

Komisija:

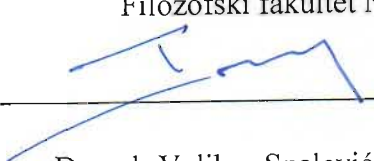
Prof. dr Dragica Mijanović, mentor

Filozofski fakultet Nikšić

Prof. dr Goran Barović, član

Filozofski fakultet Nikšić

Doc. dr Velibor Spalević, član

Filozofski fakultet Nikšić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRILJEŽNO: 7. 09. 2020.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	1222		